

USTAWA

z dnia 29 grudnia 1993 r.

o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje zasady i zakres ochrony roszczeń pracowniczych w razie niemożności ich zaspokojenia z powodu niewypłacalności pracodawcy.

Art. 2. 1. Pracodawcą, w rozumieniu ustawy, jest osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zatrudniająca pracowników w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, z wyjątkiem zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych.

2. Przepisów ustawy nie stosuje się do pracodawcy, wobec którego odrębne przepisy wyłączają możliwość ogłoszenia upadłości i likwidacji.

Art. 3. 1. Niewypłacalność pracodawcy, w rozumieniu ustawy, zachodzi, gdy na podstawie Prawa upadłościowego:

- 1) ogłoszono upadłość pracodawcy,
- 2) odrzucono wniosek o ogłoszenie upadłości pracodawcy z powodu niezłożenia przez jego wierzyciela zaliczki na koszty postępowania,
- 3) oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości pracodawcy, ponieważ jego majątek oczywiście nie wystarcza nawet na zaspokojenie kosztów postępowania,

- 4) umorzono postępowanie upadłościowe, ponieważ:
 - a) majątek masy nie wystarcza nawet na zaspokojenie kosztów postępowania,
 - b) wierzyciel, na którego wniosek upadłość była ogłoszona, nie złożył zaliczki na koszty postępowania, a zachodzi brak płynnych funduszy na te koszty.

2. Niewypłacalność pracodawcy, w rozumieniu ustawy, zachodzi także w razie niezaspokojenia roszczeń pracowniczych:

- 1) w okolicznościach stanowiących, zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej, podstawę do:
 - a) wykreślenia z ewidencji działalności gospodarczej wpisu o podjęciu takiej działalności przez osobę fizyczną,
 - b) cofnięcia koncesji na prowadzenie działalności gospodarczej,
- 2) z powodu braku środków finansowych po wszczęciu postępowania likwidacyjnego.

3. Minister Pracy i Polityki Socjalnej, w uzgodnieniu z Radą Funduszu, o której mowa w art. 15, może rozszerzyć, w drodze rozporządzenia, stosowanie ustawy na inne wypadki niewypłacalności pracodawcy.

Art. 4. 1. W razie niewypłacenia pracownikom wynagrodzenia za pracę w związku z przejściowymi trudnościami finansowymi pracodawcy, utrzymującymi się dłużej niż mie-

siąc, Minister Pracy i Polityki Socjalnej, w uzgodnieniu z Radą Funduszu, może, z własnej inicjatywy, na wniosek związku zawodowego działającego u takiego pracodawcy lub na wniosek pracodawcy, zarządzić wypłacenie pracownikom jednorazowego świadczenia w wysokości nie wypłaconego wynagrodzenia za pracę. W imieniu pracowników zatrudnionych u pracodawcy, u którego nie działa związek zawodowy, wniosek może złożyć każda organizacja związkowa.

2. Wypłaty jednorazowego świadczenia dokonuje się ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, powołanego na podstawie art. 12, zwanego dalej „Funduszem”. Wysokość świadczenia wypłaconego pracownikowi nie może przekroczyć przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału od dnia jego ogłoszenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

3. Wypłaty jednorazowego świadczenia dokonuje kierownik wojewódzkiego urzędu pracy właściwego ze względu na siedzibę pracodawcy określonego w ust. 1, na podstawie sporządzonego przez pracodawcę wykazu pracowników, którym nie wypłacono wynagrodzenia. Przepis art. 10 stosuje się odpowiednio.

4. Przepisy ust. 1—3 nie mogą mieć ponownie zastosowania do tego samego pracodawcy.

Art. 5. 1. Przepisy ustawy stosuje się do pracowników niewypłacalnego pracodawcy, jego byłych pracowników oraz członków rodziny zmarłego pracownika lub byłego pracownika uprawnionych do renty rodzinnej.

2. Przepisy ustawy dotyczące pracowników stosuje się odpowiednio do osób, które wykonują pracę zarobkową na innej podstawie niż stosunek pracy, jeżeli z tego tytułu podlegają obowiązkowi ubezpieczenia społecznego.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do małżonka pracodawcy, a także jego krewnych i powinowatych.

4. Krewnymi i powinowatymi, w rozumieniu ust. 3, są dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodzeństwo, rodzice, macocha i ojczym, osoby przysposabiające, wnuki, dziadkowie, zięciowie i synowe, bratowe, szwagierki i szwagrowie.

Rozdział 2

Zakres oraz tryb realizacji roszczeń zaspokajanych przez Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Art. 6. 1. W razie niewypłacalności pracodawcy nie zaspokojone roszczenia pracownicze podlegają zaspokojeniu ze środków Funduszu.

2. Zaspokojeniu ze środków Funduszu podlegają:

- 1) jednorazowe odszkodowanie pieniężne przysługujące, na podstawie przepisów o świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, pracownikowi albo członkom rodziny zmarłego pracownika — w pełnej wysokości,
- 2) wynagrodzenie za pracę, wynagrodzenie za czas nie zawinionego przez pracownika przestoju, zasiłek chorobowy finansowany ze środków na wynagrodzenia,

a także świadczenie wyrównawcze przysługujące pracownikowi na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych — za okres nie dłuższy niż 3 miesiące poprzedzające datę wystąpienia niewypłacalności albo termin ustania stosunku pracy. Przypadająca za okres 1 miesiąca wypłata świadczeń z Funduszu nie może przekraczać kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 4 ust. 2.

3. Minister Pracy i Polityki Socjalnej, w uzgodnieniu z Radą Funduszu, może rozszerzyć, w drodze rozporządzenia, zakres świadczeń pracowniczych podlegających zaspokojeniu ze środków Funduszu oraz wydłużyć okres, za który wypłaca się świadczenia z Funduszu, a także podnieść maksymalną wysokość tych świadczeń.

Art. 7. 1. Niezwłocznie po wystąpieniu niewypłacalności pracodawcy, pracodawca, syndyk, likwidator lub inna osoba sprawująca zarząd majątkiem pracodawcy sporządza zbiorczy wykaz nie zaspokojonych roszczeń pracowniczych, zwany dalej „wykazem”, określając osoby uprawnione, o których mowa w art. 5, oraz rodzaje i wysokość należnych im świadczeń podlegających zaspokojeniu ze środków Funduszu. Wykaz przekazuje się kierownikowi wojewódzkiego urzędu pracy, o którym mowa w ust. 2.

2. Kierownik wojewódzkiego urzędu pracy właściwego ze względu na siedzibę niewypłacalnego pracodawcy po sprawdzeniu, że wykaz jest zgodny z przepisami ustawy, niezwłocznie przekazuje odpowiednie środki finansowe podmiotowi określonemu w ust. 1, który wypłaca uprawnionym osobom świadczenia przewidziane w ustawie.

3. Wypłata świadczeń pracowniczych może nastąpić także na podstawie wniosku zgłoszonego przez uprawnioną osobę do kierownika wojewódzkiego urzędu pracy w ciągu dwóch miesięcy od wystąpienia niewypłacalności pracodawcy, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że nastąpi zwłoka w zgłoszeniu roszczeń pracowniczych w trybie określonym w ust. 1. Wypłaty dokonuje kierownik wojewódzkiego urzędu pracy niezwłocznie po sprawdzeniu, że wniosek obejmuje roszczenia podlegające zaspokojeniu ze środków Funduszu.

4. W postępowaniu, o którym mowa w ust. 2 i 3, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 8. 1. O odmowie wypłaty świadczenia pracowniczego w całości lub w części — zgłoszonego w trybie określonym w art. 7 ust. 1 i 3 — kierownik wojewódzkiego urzędu pracy zawiadamia niezwłocznie na piśmie zainteresowaną osobę, podając uzasadnienie tej odmowy.

2. Spory powstałe w związku z odmową wypłaty świadczenia pracowniczego ze środków Funduszu rozstrzyga sąd właściwy w sprawach z zakresu prawa pracy.

Art. 9. 1. Środki finansowe przekazane na zaspokojenie świadczeń pracowniczych mogą podlegać egzekucji prowadzonej jedynie na rzecz osób, dla których zostały przekazane.

2. Ze świadczeń pracowniczych mogą być potrącone jedynie zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz należności alimentacyjne na zasadach przewidzianych w Kodeksie pracy do potrącania tych należności z wynagrodzenia za pracę.

Art. 10. 1. Wypłata świadczeń pracowniczych ze środków Funduszu powoduje z mocy prawa przejście na Fundusz roszczenia wobec pracodawcy lub masy upadłości o zwrot wypłaconych świadczeń.

2. Przy dochodzeniu zwrotu wypłaconych świadczeń roszczenia Funduszu korzystają z takiej samej ochrony prawnej, jaką odrębne przepisy przewidują dla należności za pracę.

Art. 11. Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi w drodze rozporządzenia wzór wykazów i wniosków, o których mowa w art. 4 ust. 1 i 3 i w art. 7 ust. 1 i 3, oraz tryb ich składania, a także przekazywania środków z Funduszu i dokonywania wypłat świadczeń.

Rozdział 3

Organizacja i finansowanie Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Art. 12. 1. Tworzy się Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

2. Fundusz posiada osobowość prawną i jest państwowym funduszem celowym w rozumieniu ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. — Prawo budżetowe (Dz. U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344).

3. Środkami Funduszu dysponuje kierownik Urzędu Pracy, z zastrzeżeniem art. 4.

4. Fundusz reprezentują na zewnątrz kierownik Urzędu Pracy i kierownicy wojewódzkich urzędów pracy, działający na rzecz tego Funduszu z upoważnienia Rady Funduszu.

5. Nadzór i kontrolę nad działalnością Funduszu sprawuje Rada Funduszu.

6. Koszty obsługi Funduszu oraz poboru składek na Fundusz obciążają odpowiednio budżet Urzędu Pracy oraz budżet Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 13. Dochodami Funduszu są:

- 1) składki płacone przez pracodawców,
- 2) zwroty sum wypłaconych tytułem świadczeń pracowniczych,
- 3) odsetki od lokat nadwyżek finansowych Funduszu,
- 4) zapisy i darowizny,
- 5) dobrowolne wpłaty pracodawców,
- 6) inne przychody określone w odrębnych przepisach.

Art. 14. 1. Środki Funduszu przeznacza się na finansowanie świadczeń, o których mowa w art. 4 i 6.

2. Nadwyżki bilansowe środków Funduszu mogą być lokowane wyłącznie:

- 1) w bankach państwowych,
- 2) w bonach skarbowych i obligacjach emitowanych lub gwarantowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski.

Art. 15. 1. Tworzy się Radę Funduszu.

2. Do zakresu działania Rady Funduszu należy w szczególności:

- 1) zatwierdzanie projektu planu finansowego Funduszu oraz sprawozdań z wykonania tego planu,
- 2) dokonywanie okresowych ocen działalności Funduszu i wykorzystania jego środków.

3. Rada Funduszu składa się:

- 1) w dwóch trzecich z przedstawicieli organizacji pracodawców,
- 2) w jednej trzeciej z przedstawicieli reprezentatywnych organizacji związkowych, które zraszają pracowników objętych działaniem ustawy.

4. Członków Rady Funduszu powołuje Minister Pracy i Polityki Socjalnej spośród kandydatów zgłoszonych przez organizacje, o których mowa w ust. 3.

5. Członków Rady Funduszu odwołuje Minister Pracy i Polityki Socjalnej:

- 1) z inicjatywy własnej lub na wniosek Rady Funduszu po zasięgnięciu opinii odpowiedniej organizacji pracodawców lub organizacji związkowej,
- 2) na wniosek organizacji, która zgłosiła kandydaturę odwoływanego członka Rady.

6. Kadencja Rady Funduszu trwa 4 lata.

7. Statut określający organizację, zasady i tryb działania Rady Funduszu, w oparciu o który Rada rozpocznie działalność, nada Minister Pracy i Polityki Socjalnej po zasięgnięciu opinii organizacji pracodawców oraz organizacji związkowych, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234).

8. Zmian w statucie i uchwalenia nowego statutu dokonuje Rada Funduszu większością 3/4 głosów członków Rady; zmiany w statucie i nowy statut podlegają zatwierdzeniu przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.

Art. 16. Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy zawodowej pracownika będącego członkiem Rady Funduszu w celu wzięcia udziału w pracach tej Rady. Za czas zwolnienia pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego według zasad obowiązujących przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

Art. 17. 1. Obowiązek opłacania składki na Fundusz obciąża pracodawców objętych działaniem ustawy.

2. Składka na Fundusz obciąża koszty działalności pracodawców.

3. Pracodawca niewypłacalny, w rozumieniu art. 3 ust. 1, nie ma obowiązku opłacania składki na Fundusz.

Art. 18. 1. Składki na Fundusz ustala się od wypłat stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

2. Wysokość składki na Fundusz ustala w drodze rozporządzenia Minister Pracy i Polityki Socjalnej w porozumieniu z Ministrem Finansów i Radą Funduszu. Stanowisko w sprawie obniżenia składki na Fundusz Rada Funduszu uchwała większością 3/4 głosów członków Rady.

Art. 19. 1. Poboru składek na Fundusz dokonuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych w okresach miesięcznych, łącznie ze składkami na ubezpieczenie społeczne, a kwoty pobrane tytułem składek przekazuje Funduszowi w terminie do 15 dnia następnego miesiąca.

2. W zakresie poboru składek na Fundusz, egzekucji tych składek, wymierzania odsetek za zwłokę oraz dodatkowej opłaty i grzywny z tytułu nieopłacenia składek w terminie stosuje się przepisy dotyczące składek na ubezpieczenie społeczne.

Rozdział 4

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 20. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 października 1934 r. — Prawo upadłościowe (Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512) wprowadza się następujące zmiany:

1) skreśla się art. 45;

2) w art. 131 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. O nieudzieleniu zezwolenia przez radę wierzycieli na dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa syndyk niezwłocznie zawiadamia kierownika wojewódzkiego urzędu pracy właściwego ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa, który, w terminie 14 dni od daty otrzymania zawiadomienia, może zgłosić sądowi umotywowany sprzeciw. Do czasu rozstrzygnięcia sprzeciwu syndyk jest obowiązany nadal prowadzić przedsiębiorstwo.”;

3) w art. 204 w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) koszty postępowania upadłościowego oraz koszty postępowania układowego poprzedzającego ogłoszenie upadłości; wydatki połączone z zarządem i likwidacją masy upadłości, nie wyłączając podatków i innych danin publicznych; należności za pracę i renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci; wsparcie dla upadłego i jego rodziny oraz ciężące na nim należności alimentacyjne, jak również koszty ostatniej choroby i zwykłego pogrzebu upadłego”;

Art. 21. Do czasu określenia wysokości składki na Fundusz w trybie, o którym mowa w art. 18 ust. 2, składka

wynosi 0,5% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne.

Art. 22. W ustawie z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19, Nr 10, poz. 59 i Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 83, poz. 372, Nr 106, poz. 457 i Nr 113, poz. 491 oraz z 1992 r. Nr 21, poz. 84) skreśla się art. 15.

Art. 23. Przy wydawaniu aktów wykonawczych przewidzianych w niniejszej ustawie nie stosuje się zasad współdziałania ze związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców, określonych w ustawie o związkach zawodowych i w ustawie o organizacjach pracodawców; nie dotyczy to aktu wykonawczego, o którym mowa w art. 11.

Art. 24. Po rocznym okresie obowiązywania ustawy Minister Pracy i Polityki Socjalnej przedstawi Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej informację o działalności Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Art. 25. Przepisy ustawy stosuje się do świadczeń pracowniczych określonych w art. 6, do których uprawnienie powstało po upływie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 26. 1. Minister Finansów udzieli, ze środków budżetu państwa, Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych zwrotnej, nie oprocentowanej pożyczki w wysokości przewidywanych, czteromiesięcznych dochodów Funduszu ze składki obowiązującej na podstawie art. 21.

2. Pożyczka wymieniona w ust. 1 zostanie postawiona do dyspozycji Funduszu w terminie do dnia 25 marca 1994 r.

3. Fundusz dokona zwrotu pożyczki w terminie do dnia 30 czerwca 1994 r.

4. Za okres od stycznia do kwietnia 1994 r. włącznie ustala się dodatkową składkę na Fundusz, która wynosi 0,5% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne.

Art. 27. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1994 r., z wyjątkiem art. 22, który wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1994 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*